

Mojžíš a Áron vyjednávají s faraonem

Převod materiálu

Jiří Tengler

Pořadí v lekci

24

Téma

Mojžíš u faraóna marně usiluje o uvolnění Izraelců z egyptské roboty k vykonání bohoslužby. Do sporu se jako zastávce zotročených vkládá samotný Bůh.

Cíle

Sdílím, že ne vždy se lze na dobrých cílech s protivníkem rozumně domluvit a že v zápase se zlem je pak nutné užít i tvrdší způsoby boje. Rozhodnost ozřejmit dětem na příkladu egyptských ran.

24.1 Pro učitele

Biblický text: Ex 4,29–11,5 (celý děj); Ex 5,1–6,1.8,12–15 (stručný výjev)

24.1.1 Výkladové poznámky

- Celé vyprávění řeší otázku, komu se má sloužit: pozemským vládcům, nebo Bohu v nebesích?
- V příběhu vystupuje Mojžíš spolu s Áronem, který je prostředníkem pro nesmlého proroka. V povyprávění dětem lze Árona upozadit či vypustit, aby byl děj plynulejší a přehlednější.
- Izraelci v Egyptě po smrti svého ochránce Josefa postupně ztratili své dobré postavení, až se propadli na úroveň ostatních robotujících Egypťanů. Odlišuje je pouze jejich přislušnost k Bohu Hospodinu, která však nebyla důsledně přetvářena — Bible nás neinformuje o jejich náboženském životě. Mojžíšův požadavek na obnovu bohoslužeb naráží na odpor u panovníka jakožto neslýchaná novota. Bůh však bojuje za svůj lid, který se sice nechová vzorně, zato k němu upřímně volá (Ex 2,23–25).
- Zvýšení pracovních norem (Ex 5,7–9): panovník nerespektuje svobodní obyvatel říše, řídí se kvantitou výroby, nikoliv kvalitou života. Práce zde vystupuje jednak jako konkurent bohoslužebné slavnosti, jednak jako trest za Mojžíšovu smůlu.
- Předání lidu reptají na Mojžíše, neboť zhoršil jejich životní pozici, zcela pomíjejí jeho i Boží oprávněný požadavek na náboženskou svobodu (Ex 5,21). Reptání na Mojžíše se později během izraelského putování bude vracet při kdekaké těžkosti. Zde je jen první příklad napětí mezi prorokem a lidem.
- Egyptské rány (Ex 7–12): počet 10 evokuje úplnost, komplexnost, podobně jako Desatero přikázání o kus dál v téže biblické knize. Rány mají ráz přírodních pohrom, které ohrožují život v celé faraónově říši, čímž se ukazuje, že Stvořitel Hospodin má nad říší větší moc, nežli její zbožšťlý vládce. Název „rána“ v hebrejštině stejně jako v řeštině označuje úder, zásah, bití. Hospodin tluče a mlátí vzpurné království, které moří lidi v otroctví a brání jim v bohoslužbě.
- „Hospodin zatvrdil faraónovo srdce“ (Ex 7,3): proč, když si tím jenom přidělal práci? Pyšný panovník dostává od Boha možnost vzdorovat, a tak vzdoruje a nechce se podřizovat cizím nárokům. Faraónova reakce na rány je různá — od poátečního uchláhlení vlastními kouzelníky (1. rána), přes neoblomnost (3. rána) a zvažovanou, ale odvolanou ústupnost (4. rána), až po vyznání vin (7. rána). Výsledek je pro Izrael ale pořád stejný — povinná robota a neumožněná bohoslužba. Zápas o svobodu i Pánu Bohu trvá, než se mu podaří zlomit odpor svévolníků.

24.1.2 Úskalí

- Konflikt mezi faraónem a Mojžíšem se prvotně netýká pracovních norem, nýbrž života víry. Nezděrazíte proto úmornost práce (optiku práce prosazují právě faraón a reptající lid), zděrazníte nesvobodu uctívat Boha.
- Nehleďte pro egyptské rány přirozené / přírodní vysvětlení. Bible to taky nedělá. Příběh nelíží, co rozmanitého někdy dokáže příroda, nýbrž co dokáže Bůh pro svůj lid. Některí vykladaři domnívají, že vodní rány výbuchem sopky a následnými dopady na ekosystém, což je naprosto zbytečné a zavádějící. Hovořte o ranách jednoduše jako o skutečnostech, které nastaly.
- Zřejmě nemá význam podrobně rozlišovat faraónovy reakce na jednotlivé rány, dříve tento osobní vývoj nedocení. (Snad z výjimkou těch nejstarších.)
-

24.1.3 Odkazy

Bůh vidí bídu svého lidu (Ex 2,23–25)

Boha je třeba víc poslouchat než lidi. (Sk 5,29)

Bůh se staví proti pyšným, ale pokorným dává milost. (1Pt 5,5 b)

24.2 Pro děti

Martin chodí rád do hudebky, kde se už hrát na housle. Je to sice dle, ale líbí se mu, co všechno na něj lze zahrát.

Martin nechodí rád z hudebky, obzvláště v zimě, když se už stmívá. Cesta vede přes park, kde na lavičkách posedávají party výrostky.

Jednou Martina zastavili dva velcí kluci. Jejich jména neznal, ale měl pocit, že je vídá chodit do osmé třídy u nich ve škole. Napřed mu zastoupili cestu, pak se mu posmívali, že je fídlal. Pak do něj začali strkat. Snažil se jim uhnout, pak je prosil, ať ho nechají. Vysvětloval jim, že musí domů, ale marně, pořád se do něj naváželi. Jeden výrostek dostal nápad, že si zkusí zahrát na housle. Sebral Martinovi pouzdro a začal se do něj dobývat. Martin se bránil, ale neubránil. Napřed dostal šouchanec, pak i další rány, že prý je drzý větší starším. Bylo mu do breku. Taková nespravedlnost, vždyť nikomu nic neudělal! A teď mu navíc ještě nejspíš poniží housle.

Naštěstí se odtud objevil Tomáš, kterého Martin znal jako staršího bratra svého spolužáka. Tomáš se snažil osmáčkům domluvit, aby všeho nechali, ale oni si připadali dost silní. Začali vrážet i do Tomáše. Jenže pak to přešlo. Tomáš se párkrát napáhl, a oběma vrazil pár facek. Chvilí se sice snažili na Tomáše dále útočit, ale on se jim šikovně bránil a přidal jim ještě pár ran navíc. Martin vyjeveně hleděl na Tomáše, vůbec nevěděl, že umí tak dobře bojovat. Když šel Martin domů, byl vděčný za každou ránu, kterou Tomáš dvojicí útočníků udeřil. Vždyť jak by to s ním bez Tomášova zásahu a jeho ran dopadlo? Někdy jsou rány potěbné a dobré.

24.2.1 Předškolní děti

Kdo ví, kam patří krev? Do plošky nebo do zvířete. Někdo už tekla z nosu, jiný se odtěl. A to je špatně, když krev není na svém místě.

Anebo když vás štípne komár — to p?ece znáte. Štípanec sv?dí. A co když jich máte dvacet nebo sto? Hr?za. Zase špatn?.

Anebo když se všude rozlezou žáby. Sednete si na židli a na ní je žába. Obouváte si botu — žába. Za?nete jíst a do talí?e vám sko?í žába. Zase špatn?.

Kdysi dávno byla zem?, kde se d?ly takové hrozn? špatné v?ci. Jmenovala se Egypt. Za všechno mohl král, jemuž se ?íkalo faraón. Jednou za ním p?išel Mojžíš a ?ekl mu: „Nenu? lidi po?ád pracovat. Dej jim aspo? n? kdy volno, aby mohli jít na bohoslužby.“

Farao se roz?ílil: „Musíte pro mne pracovat. Budete sloužit mn? a ne tomu svému bohu.“ Mocný král si totiž pyšn? myslel, že Boha chudých lidí poslouchat nemusí.

Mojžíš však prosil Pána Boha o pomoc, aby je zachránil p?ed zlým panovníkem. A B?h jim skute?n? pomohl. Daroval Mojžíšovi h?l, aby jí tloukl. Nebyly to oby?ejné rány. S každým úderem do vody ?i do prachu dopadla na egyptskou zemi n?jaká rána ?i pohroma. Farao dostal výprask, protože ubližoval slabším.

Nap?ed se voda zm?nila v krev — a to je špatn?. Krev nepat?í do ?eky. Pak odevšad vyskákaly žáby. Zase špatn?. Pak p?ilétli komá?i a bodali lidi i zví?ata. Farao už ?ekl, že Mojžíš?v lid propustí, ale pak si to rozmyslel a nechal je dál otro?it ve své zemi. A tak p?išly další rány — mouchy, mor, v?edy, krupobití, kobyly, tma. Farao chvílemi uvažoval, že lid na bohoslužby propustí, ale vždy si to rozmyslel. Pot?eboval lidi na stavbu svého pyšného království. Nikomu nedovolil odejít na oslavu Boha. Byla to špatná zem?, zem? Egyptská — nutila lidi ke špatným v?cem — v??n? pracovat a nikdy nebýt na správném míst?, na bohoslužbách.

Nakonec p?išla rána nejv?tší a nejhorší: smrt prvorozených. Všichni, kdo se narodili jako první své mamince, lidé i zví?ata, zem?eli. Pouze Izraelci se všichni zachránili. Je to veliké a slavné povídání, které se až dodnes vypráví a nás ?eká p?íšt?. Ta desátá rána kone?n? faraóna porazila a Izraelci mohli odejít bez p?ekážek slavit bohoslužby.

Pán B?h bojoval za sv?j lid a zví?zil. V zápase vybojoval sv?j lid. My pat?íme Bohu, nejsme otroky lidí.

Pom?cky

Pastelky, obrázek 10 ran k hledání tvar? a k vybarvování (odkaz na adrese <http://goo.gl/Byajhi>, pod ?íslem úlohy [24]).

24.2.2 Mladší školní d?ti

D?ti m?žete do vypráv?ní zapojit: Po vylí?ení jednotlivých ran a faraónovi neoblomnosti, všichni spole?n? volají Boží vzkaz: „Propus? m?j lid, aby mi sloužil.“ na místech ozna?ených „#“.

Ne všichni lidé se k sob? chovají p?kn?. N?kte?í jsou na druhé zlí. Podvád?jí je a okrádají, k?i?í na n? nebo je bijí. My nevíme, co se v jejich srdci pokazilo, že druhým ubližují. Asi jsou hodn? neš?astní, že musejí nešt?stí ší?it i kolem sebe. Jak takového zlého a násilného ?lov?ka zastavit? Jak mu zabránit, aby p?estal škodit a druhého bít?

Jedním takovým zlým ?lov?kem byl vládce Egypta — faraón. Pat?ila mu veliká ?íše, ve které vládl po?etným zástup?m. Všichni museli plnit jeho v?li a pracovat podle jeho p?íkaz?. Mnozí považovali faraóna za boha, za syna nebes, který vládne nad zemí a jejími obyvateli. Ovšem ne pro každého byl faraón bohem. Mojžíš pat?il k vyvolenému lidu izraelskému, který uctíval jediného a neviditelného Boha Hospodina. Mojžíš sám se s Bohem setkal, když na pustém míst? pásł ovce. Pán B?h mu dal úkol, a? zajde za faraónem a ?ekne mu, že pro n?j Izraelci v??n? pracovat nebudou. Mají zanechat práce a odejít sloužit Bohu — v ústraní mají

uspořádat bohoslužbu. „Propusť mój lid, aby mi sloužil,“ oznámil Mojžíš vladaři Boží nárok.

Faraónovi se Mojžíšův požadavek nelíbil. „Cože, Izraelci chtějí přestat pracovat?!“ Velice se rozčílil a rozhodl se Izraelce za jejich odvahu ztrestat.

„Když mají čas myslet na jakési slavnosti, tak asi mají málo práce. Ode dneška si musejí suroviny na výrobu cihel opatřovat sami.“

Pro Izraelce nastal těžký čas. Dosud byla otrocká práce přišerná, nyní byla přišerná a navíc nesplnitelná. Žáden div, že se lidé začali proti Mojžíšovi bouřit. Mysleli si, že jim přinese svobodu, místo ní však přišlo jen tvrdší otroctví.

Jenže Izrael je Boží lid. Bůh slyšel volání svého lidu a viděl jeho bídu, proto se svého lidu zastal. (Podobně jako se Tomáš zastal Martina.) Když farao začal útočit na Izraelce, Hospodin jeho násilí zadržel. Udeřil na něj ho i na celou jeho říši ranami. Farao dostal výprask. Deset ran — deset egyptských ran.

Opakovaně chodil Mojžíš za faraónem s Božím vzkazem: „Propusť mój lid, aby mi sloužil.“ Ale farao odmítal. Bylo to složité a zdlouhavé vyjednávání. Po každé ráně Mojžíš faraóna přemlouval, ať má rozum, ale nedal se obměkčit. Někdy to užůž vypadalo, že farao svolí a lid propustí, ale nakonec zase vše zakázal. A tak Bůh vzpurného faraóna bil různými ranami. ‡

Napřed se egyptská voda změnila v krev. Podobný trik uměli i egyptští kouzelníci, takže se farao moc nevylekal. ‡

Poté celou zemi zaplavily žáby. (Jak by se vám líbila žába třeba v polévce?) ‡

Potom přiletěli komáři. Všichni víte, jak nepříjemný je jeden štípanec, což teprve, když se ocitnete v komářiím mraťnu. ‡

Jako tvrdě přiletěly mouchy. Nejenom že otravně bzučí, ale také šíří různé nákazy. ‡

Jako pátá rána dolehl na Egypt dobytčí mor. Pomělo mnoho dobytka. Už se zdálo, že faraón konečně povolí Izraelcům vykonat bohoslužbu, ale nepovolil. Marné bylo Mojžíšovo naléhání. ‡

Šesté byly vředy. Svědivé boláky na kůži, které člověka nutí k nekonečnému škrábání. ‡

Když přišlo obrovské krupobití a potlouklo egyptské domy, zvířata i úrodu na polích, byl farao v koncích. Viděl, jak země trpí, bylo mu líto škod a žádal Mojžíše, aby pro něj u Boha vyprosil odpuštění a krupobití zastavil, pak že Izraelce propustí. Ale ani tentokrát farao svůj slib nedodržel. Zjistil, že na polích ještě část použitelné úrody zbyla, tak bohoslužbu znovu zakázal. ‡

Osmou ranou byly kobylky. Přinesl je vítr, rázem jich bylo všude plno a sežraly, na přišly. Vždyť se to tak říká — Byli jako kobylky. ‡

Ani devátá rána, tma, jež ve dne zahalila zemi, faraóna neobměkčila. ‡

A tak přišla desátá rána — poslední a nejhorší. V celé země mli zeměřit prvorození. Všichni ti, kdo se svým maminkám narodili jako první — jak zvířata, tak i lidé. Tahle poslední rána byla tak ukrutná, že převrátila Egypt vzhůru nohama. ‡

Velmi mocný byl egyptský král farao. Když však zatvrdil své srdce a neml s obyvateli své země soucit, dopustil se veliké krutosti. Strhl se boj, nebo? Bůh nechce ponechat svůj lid v bezduchem otroctví. Bůh bil vladaře i zemi, která spolu s ním propadla do bezcitnosti. Deset ran dostal Egypt a jeho vládce, poněvadž bránili bohoslužbě. Křivit lidem své domí je špatné.

Pomůcky

Pastelky, obrázek 10 ran k hledání tvarů a k vybarvování (odkaz na adresu <http://goo.gl/Byajhi>, pod číslem úlohy [24]).

Varianty

- Děti vybarvují políčka postupně v průběhu vyprávění, teprve až objeví druh rány, pokračuje vyprávění dál.
- Sada pastelek mívá dvanáct barev — zkuste pro každou ránu použít jinou barvu a zdůvodněte proč.

24.2.3 Starší školní děti

Vyprávění probíhá podle osnovy pro mladší děti. Je možné ho proložit otázkami:

- Co byste udělali vy a vaše rodina, kdyby zítra vyšel zákaz, že nesmíte v neděli chodit do kostela?
- Říká se: „Když to nejde po dobrém, tak to půjde po zlém.“ Kdy se taková zásada uplatní? Dovedli byste ji, podobně jako Tomáš z úvodního vyprávění, uplatnit i vy?
- Kdo může, popř. musí ve své práci rozdávat lidem rány?

Na závěr možnost vyrobit si a zahrát karty.

Každý dostane tuhou čtverečku, rozdělenou na 2×5 pravidelných polí, očíslovaných 1–10. Do každého pole se domaluje příslušná rána. (Krev — červené vlny; sedící žába; komáří roj — tečky; moucha; ležící kráva s vyplazeným jazykem; poškozená ruka; kroupy padající na dům; kobyłka; tma — zapeřená plocha; smrt prvorozených — přeškrtnuté jedničky vedle ostatních nepřeškrtnutých čísel.) Účitel si musí malování dobře připravit, aby děti mohly jeho obrázky snadno a rychle napodobit.

Papír se rozstříhá na jednotlivé kartičky, s nimiž lze hrát např. „válku“ (vojnu, přebíjenou) — všichni hráči vyloží ze svého zamíchaného balíčku vrchní kartu, nejvyšší číslo bere. Při shodě nejvyšších čísel bojují ti hráči dál — každý vyloží další tři karty, kdo má třetí kartu nejvyšší, vítězí. Účelem je zbavit protihráče karet. Při vynášení karet hráč musí říci název rány. Lépe hrát v menších skupinách.

Kdo na konci dokáže vyjmenovat všechny rány ve správném pořadí?

Pomůcky

Čtverečky papíru rozdělené na deset polí, nůžky, pastelky, návrhy obrázků.

24.2.4 Přesah

Bůh se staví proti všemu, co člověk zotrokuje. I dnes existují různá otroctví — společenská i osobní — a zápas s nimi není vůbec jednoduchý. Jaké zápasy se zlem vedeme nyní ve svém životě, v rodině, ve sboru, v národě, v Evropě?

24.3 Liturgie

24.3.1 Písně

Vstoupí Mojžíš (SV 380); Bůh je záštita má (SV 23); V nebi je trůn (SV 23)

24.3.2 Biblický text k zapamatování

Toto praví Hospodin faraónovi: „Propusť mŕj lid, aby mi sloužil.“ (Ex 7,26)

34.3.3 Rituál

Volný jsem, volný jsem, Bohu díky, volný jsem.

24.3.4 Okénko do bohoslužeb

Jako úvod pro nedělní školu v bohoslužbách můžete použít úvodní příběh (viz výše), nebo jen otázku, zda existují dobré a potřebné rány, resp. jestli je někdy dobré a potřebné někoho zbít.

24.3.5 Modlitba

Pane Bože, děkujeme, že tŕ v naší zemi smíme svobodně uctívat. Prosíme tŕ za místa, kde vládne nesvoboda a násilí. Prosíme, chrať nás před zlými lidmi. Pomož všem strážcům, vojákům a policistům, kteří brání druhé před násilníky. Amen.

Odkaz na pracovní list

[21 Mojžíš a Áron jednají s faraonem](#)

[21 Mojžíš a Áron jednají s faraonem - st](#)

Odkaz na píseň

[Vstoupí Mojžíš \(SV380\)](#)

[Bŕh je záštita má \(SV23\)](#)

[V nebi je trŕn \(SV360\)](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál pŕece nejdeme sami I \(Od stvoŕení k Josefovi + Od Mojžíše k Rúť\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 4,29–11,5](#)

[Exodus 5,1–6,1](#)

[Exodus 8,12–15](#)